

KODEKS NOVINARA CRNE GORE (Osnovna načela)

Novinar je u službi javnog interesa. Kredibilitet novinara i novinarske profesije uopšte počiva na profesionalnom poštenju, integritetu i znanju. U interesu je svakog novinara, i njegova je dužnost, da se pridržava ovog Kodeksa. Novinar ne smije nista prihvatati zdravo za gotovo, odnosno mora biti kritički posmatrač nosilaca društvene, političke i ekonomske moći kada izvještava o njima u interesu javnosti.

1. Dužnost je novinara da poštuje istinu i istrajno traga za njom, imajući uvijek u vidu pravo javnosti da zna i ljudsku potrebu za pravičnošću i humanošću.
2. Novinar je dužan da brani slobodu i pravo na neometano prikupljanje i saopštavanje informacija, kao i na slobodan komentar i kritiku.
3. Za novinara su činjenice neprikosnovene, a njegova obaveza je da ih stavlja u pravilan kontekst i onemogućuje njihovu zloupotrebu, bilo da se radi o tekstu, slici ili tonu. Glasine i pretpostavke moraju se nedvosmisleno naznačiti kao takve. Obaveza je da vijest i komentar budu jasno razdvojeni.
4. Obaveza novinara je da dopuni nepotpunu i ispravi netačnu informaciju, pogotovo onu koja može naškoditi, pridržavajući se, pri tom, pravila da ispravka mora biti istaknuta na odgovarajući način.
5. Rasu, vjeru, nacionalnost, seksualnu orijentaciju i porodični status čovjeka, novinar će pomenuti samo ako je to neophodno za informaciju.
6. Za prikupljanje informacija u bilo kom obliku, novinar koristi profesionalno časne i pravno dozvoljene metode. Odstupanje od ovog pravila dopušteno je jedino u slučajevima kada te metode nijesu dovoljne, a informacija do koje treba doći izuzetno je važna za javnost.
7. Pravo i obaveza je novinara da štiti povjerljive izvore informacija, ali i da uvijek provjeri motive povjerljivog izvora prije nego mu obeća anonimnost i zaštitu.
8. Novinar je dužan da se krajnje pažljivo odnosi prema privatnom životu ljudi. Pravo na privatnost obrnuto je srazmjerno značaju javne funkcije koju pojedinac obavlja, ali je i u tim slučajevima nužno poštovati ljudsko dostojanstvo.
9. Novinar je dužan da štiti integritet maloljetnih osoba, drugačijih i lica sa smetnjama u razvoju.
10. Kada izvještava o istražnim i sudskim postupcima, novinar mora uvažavati pretpostavku da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno, i ne smije ničim prejudicirati ishod sudskog postupka.
11. Novinar ne smije prihvatati privilegije bilo koje vrste koje bi mogle ograničiti ili dovesti u sumnju njegovu autonomnost i nepristrasnost, i nauditi slobodi odlučivanja izdavača i redakcije.
12. Obaveza je novinara da bude solidaran sa kolegama u mjeri koja ga neće onemogućiti da valjano obavi profesionalni zadatak, niti dovesti u opasnost da se ogriješi o osnovne principe novinarskog kodeksa.

Kao što je spreman da svoj rad neprestano izlaže sudu javnosti, novinar tako treba da bude voljan da se izloži sudu nepristrasnog tijela koje brine o zaštiti ugleda (autoriteta) profesije.

SMJERNICE ZA TUMAČENJE I PRIMJENU OSNOVNIH NAČELA KODEKSA

Smjernice za Načelo 1

1.1. Opšti standardi

Novinari moraju da njeguju najviše profesionalne i etičke standarde. Oni moraju da preduzmu sve razložne korake kako bi bili sigurni da objavljuju isključivo tačne informacije, i da su njihovi komentari čestiti. Novinari nikada ne smiju da objave informaciju za koju znaju da je lažna ili zlonamjerna i neosnovanu optužbu na račun drugih, koja ima za cilj da ugrozi njihovu reputaciju. Pravo je novinara da odbije zadatak koji je u suprotnosti sa etičkim kodeksom.

1.2. Postupanje sa izvorima

(a) Novinari treba da koriste onoliko izvora koliko je potrebno da bi došli do u razumnoj mjeri prikladne ocjene činjenica i da bi pružili tačnu informaciju. Novinari moraju pravilno ocijeniti opredjeljenja i moguće interese njihovih izvora kada ih kontaktiraju radi pripreme nekog priloga. Korišćenje posrednih izvora je prihvatljivo ukoliko se koriste i dodatni izvori ili druge metode za potvrđivanje činjenica. Novinari mogu takođe pripisati odavanje činjenica konkretnim izvorima. U tom slučaju, izvještaji treba jasno da naznače da je informaciju dao jedan izvor ili organičeni broj izvora.

(b) Isto tako, novinar može koristiti informacije dobijene putem društvenih medija, iz pojedinih web-blogova ili drugih online izvora. U takvim slučajevima postoji posebna potreba za specifičnom i rigoroznom verifikacijom činjenica, slika i drugih referenci. Ako takva verifikacija nije moguća novinar mora prenijeti jasnu informaciju o izvorima koje je koristio.

(c) Prije objavljivanja izvještaja, novinar treba da bude siguran da su preduzete sve odgovarajuće mjere kako bi se provjerila njegova tačnost. Novinari moraju težiti da obezbijede cjelovite izvještaje o događajima i ne smiju prećutkivati ili potiskivati suštinske informacije.

(d) Pravo javnosti da zna ne može biti opravdanje za senzacionalističko izvještavanje. Stoga, novinari ne smiju iskrivljivati informacije pretjerivanjem, neadekvatnim naglašavanjem jednog aspekta priče ili jednostranim izvještavanjem. Novinari moraju izbjegavati naslove ili reklamne slogane koji bi mogli navesti na pogrešan zaključak o suštini događaja ili pojave. Činjenice ne smiju biti iskrivljivane tako što će biti stavljene van konteksta u kome su se desile.

1.3. Saopštenje za medije

Saopštenja za medije data od predstavnika vlasti, političkih partija, javnih službi, udruženja, klubova i ostalih interesnih grupa moraju biti jasno označena kao takva.

1.4. Skupovi u toku izborne kampanje

Prilikom izvještavanja o skupovima sa izbornih kampanja novinari će izvještavati tačno i neće reflektovati sopstvene stavove na način koji ugrožava tačnost i pravičnost njihovih izvještaja. Takav pristup pitanje je novinarske korektnosti, služi pravu građana na slobodu informisanja i podržava princip jednakih šansi za sve političke partije i druge učesnike u izbornom procesu. Prethodno montirani materijal koji dostave političke partije treba koristiti samo ukoliko nema drugog načina da se obezbijedi izvještaj o njihovim konkretnim aktivnostima ili skupovima. Građane uvijek treba upozoriti ukoliko je korišćen takav materijal. Novinari moraju poštovati proceduru predizborne ćutnje propisanu zakonom, ne dovodeći u pitanje njihovo pravo i obavezu da izvještavaju o svim pitanjima od javnog interesa.

Smjernice za Načelo 3

3.1. Komentar

Činjenice su svete, komentari su slobodni. Komentar ne smije biti prezentiran tako da stvara utisak da se radi o utvrđenoj činjenici.

3.2. Intervju

(a) Intervju se može smatrati potpuno ispravnim sa novinarskog stanovišta ako je autorizovan od intervjuisane osobe, njegovog/njenog predstavnika, ili je očigledno da postoji saglasnost intervjuisanog sa namjerom objavljivanja neautorizovanog intervjuja. Ukoliko je rok kratak, korektno je, takodje, objaviti neautorizovan intervju ako je jasno i intervjuisanom i osobi koja intervjuiše da će njihov razgovor biti publikovan u pisanoj ili audiovizuelnoj formi. Ako je sadržaj intervjuja prenesen u cjelosti ili djelimično, medij koji ga objavljuje mora da navede i njegov izvor. Ako se parafrazira osnovni sadržaj nečijih usmeno izraženih misli, pitanje je novinarske časti da navede izvor..

(b) U slučaju kada intervjuu prethodi izvještaj, kao forma najavljanja, mora se voditi računa da najava ne odudara od sadržaja programskog konteksta koji se najavljuje. I u ovom slučaju se mora voditi računa da se intervjuisana osoba zaštiti od bilo kakvih neistina ili bilo čega drugog što bi moglo da ugrozi njegovo/njeno dostojanstvo ili pravne interese.

3.3. Simboličke slike

(a) Ako neka ilustracija, naročito fotografija, na prosječnog čitaoca može ostaviti utisak da se radi o autentičnom dokumentu, uprkos činjenici da je u pitanju simbolička slika, takav slučaj se mora pojasniti. Foto montaža ili druge intervencije na autentičnim dokumentima moraju biti jasno označene kao takve u prapratnom tekstu ili na neki drugi, odgovarajući način.

(b) Ako medij prilikom emitovanja/štampanja koristi rekonstruisane scene, takav postupak mora biti jasan publici ili to mora biti nedvosmisleno označeno glasom ili tekstom.

(c) Arhivski materijali na televiziji moraju biti jasno označeni kao takvi, a tonski inserti koji se koriste iz arhive radija moraju biti glasom najavljeni kao takvi.

3.4. Embargo

Nametanje embarga, tokom kojeg je određena informacija zadržana, opravdano je samo ako je to suštinski važno za objektivno i pažljivo izvještavanje. U principu, embargo predstavlja slobodan dogovor između informatora i medija. Embargo treba poštovati samo ako postoji objektivno opravdanje za to, kao što je slučaj govora koji tek treba da budu održani, unaprijed datih izvještaja o poslovnoj i drugim vrstama aktivnosti ili informacija o budućim događajima (sastanci, odluke, svečane ceremonije itd.). Mediji ne smiju koristiti embargo za sticanje prednosti u odnosu na konkurente.

3.5. Rezultati istraživanja javnog mnjenja poll findings

Kada objavljuju rezultate agencija za ispitivanje javnog mnjenja, mediji treba da navedu broj ispitanika, datum sprovođenja istraživanja, identitet naručioca istraživanja, kao i pitanja postavljena u anketi. Ako niko nije naručio istraživanje, mediji treba da istaknu da je ono sprovedeno na inicijativu same agencije.

3.6 Dnevne ankete

U slučaju dnevnog, ad-hoc, anketiranja građana o kontroverznim društvenim pitanjima, neophodno je ispoljiti posebnu dozu opreza i izbjeći mogućnost manipulacija.

3.7. Pisma uredniku

Pisma uredniku su, po formi i sadržaju, pogodna da pruže čitaocima/slušaoциma/gledaocima mogućnost da izraze vlastito mišljenje i tako učestvuju u procesu kreiranja javnog mnjenja. Dužnost je medija da pri objavljivanju tih pisama vode računa da njihov sadržaj ni na koji način ne bude u suprotnosti sa novinarskim kodeksom. Mediji nijesu zakonom obavezani da objave takva pisma.

(c) Samo u izuzetnim slučajevima, na zahtjev autora, njegovo ime se može izostaviti, uz napomenu: "Ime poznato redakciji". Mediji ne treba da objavljuju adresu autora pisma. Ako postoji bilo kakva sumnja u pravi identitet pošiljaoca, pisma ne treba objaviti.

Mediji mogu definisati sopstvena pravila u pogledu mogućnosti skraćivanja sadržaja pisma, kao i u pogledu drugih, dodatnih mjera vezano za odluku da se pismo objavi i zaštitu privatnosti pošiljaoca. Ta pravila moraju biti jasna i objektivna.

3.8. Online komentari

Online mediji treba da definišu svoja interna pravila vezano za komentare trećih lica. Ova pravila treba da imaju za cilj izbjegavanje nezakonitog i neetičkog sadržaja, uz puno postovanje slobode izražavanja.

Smjernice za Načelo 4

4.1 Ispravke

(a) Sve medijske kuće moraju poštovati i osigurati primjenu prava na ispravku i prava na odgovor, u skladu sa zakonom. Takve odredbe se moraju prilježno i dobronamjerno poštovati, uz pravovremeno objavljivanje izvinjenja, kako bi se izbjeglo pokretanje sudskog ili nekog drugog postupka.

(b) U slučaju kada su neke osobe ili organizacije uvjerene da izvještaj medija sadrži netačne informacije ili neutemeljene kritike na njihov račun, one mogu od medija koji je objavio takav izvještaj da zahtijevaju mogućnost odgovora i ispravke netačnih navoda. Medij treba da uvaži to pravo ukoliko se složi da je izvještaj sadržao netačne informacije ili neutemeljene kritike.

4.2 Dokumentacija

U slučajevima navedenim u smjernicama 4.1., mediji moraju netačnosti ispraviti i u svojim arhivama, dokumentacijama i bazama podataka.

Smjernice za Načelo 5

5.1 Govor mržnje

(a) Mediji ne smiju da objavljuju materijal koji je namijenjen širenju neprijateljstva ili mržnje prema osobama zbog njihove rase, etničkog porijekla, nacionalnosti, pola, fizičkih nedostataka, vjere ili političke pripadnosti. Isto važi i ako postoji velika vjerovatnoća da će objavljivanje nekog materijala izazvati prethodno navedeno neprijateljstvo i mržnju.

(b) Novinari posebno moraju voditi računa da ničim ne doprinesu širenju etničke mržnje kada izvještavaju o događajima i pojavama koji u sebi sadrže elemente etničke mržnje. Obaveza je novinara da poštuje druge države i nacije.

5.2 Izvještavanje o zločinu

Kada se izvještava o zločinu, nije dozvoljeno da se pominje vjerska, etnička ili druga manjinska pripadnost osumnjičenog, osim ako ta informacija može biti važna da javnost shvati događaj. Naročito se mora imati na umu da pominjanje vjerske, etničke i druge manjinske pripadnosti osumnjičenog, može izazvati ili produbiti predrasude prema manjinskim grupama, kojima je, inače, potrebna zaštita.

5.3 Uvreda i kleveta

Nije prihvatljivo vrijeđanje, klevetanje, niti izrazi koji nisu opravdani za potrebe izvještavanja o pitanjima u interesu javnosti.

Smjernice za Načelo 6

6.1 Istraživanje

(a) Novinarsko istraživanje je nezamjenljiv instrument profesionalne obaveze da se poslu pristupa sa dužnom pažnjom i marljivošću.

(b) U normalnim okolnostima novinari bi trebali da koriste otvorene metode prikupljanja informacija, što podrazumijeva njihovu jasnu profesionalnu identifikaciju. Nije u skladu sa profesijom novinara i ulogom medija da se novinari tokom istraživanja lažno predstavljaju i daju pogrešne informacije o svom radu.

(c) Upotreba skrivenih kamera ili drugih elektronskih sredstava za prikriveno istraživanje uvijek mora biti u skladu sa zakonom i njen isključivi cilj treba da bude izvještavanje o pitanjima od javnog interesa. Ako je neophodno, korišćenje takvih snimaka vrši se ne dovodeći time u pitanje pravo na privatnost i uz očuvanje imidža privatnih lica.

(d) Tajnom pribavljanju informacija može se pribjeći samo onda kada one ne mogu da se dobiju korišćenjem otvorenih metoda, a od izuzetnog su značaja za javnost. Te metode se, samim tim, mogu koristiti u slučajevima otkrivanja kriminalnih radnji, zloupotreba položaja ili u slučajevima otkrivanja nečega što predstavlja opasnu prijetnju po zdravlje i bezbjednost građana, kao i po životnu sredinu.

(e) U slučajevima nesreća i prirodnih katastrofa, novinari moraju imati u vidu da pružanje hitne pomoći žrtvama i osobama u opasnosti ima prioritet u odnosu na pravo javnosti da zna.

6.2. Istraživanje među ljudima koji traže zaštitu

Novinarsko istraživanje treba da bude sprovedeno sa dužnim saosjećanjem i diskrecijom u slučajevima gdje postoji lična žalost ili šok, kada su u pitanju ljudi sa fizičkim i mentalnim oštećenjima, kao i djeca i mladi uopšte. Ograničena moć rasudjivanja ili posebna situacija u kojoj se nalaze takvi ljudi, ne smije se zloupotrebjavati radi dobijanja informacija.

6.3. Ekskluzivne informacije

Uobičajena je novinarska praksa da se objavljuju ekskluzivne informacije i priče. Do njih se dolazi jedino procesom prikupljanja podataka, a ne traženjem monopola na informacije

koje se dobijaju od javnih ličnosti. Javne ličnosti treba da daju informacije ne favorizujući ograničeni broj novinara, odnosno medija.

6.4. Plaćanje informacija

Novinari ne smiju plaćati ljudima kako bi došli do informacija, osim u slučajevima kada je vrijednost informacije od izuzetnog značaja za javnost.

Smjernice za Načelo 7

7.1 Povjerljivost

(a) U slučaju kada je neka osoba pristala da pruži informacije samo pod uslovom da se njen identitet ne otkrije i novinar se složi sa tim uslovom, on mora da poštuje tu odluku i odbije da otkrije identitet izvora informacija. Novinar, međutim, treba da upozori osobu koja je izvor informacija da će njen/njegov identitet morati da bude otkriven pred sudom ako je ta informacija neophodna za osuđivanje teškog krivičnog djela.

(b) Elektronski mediji će odgovarajućim tehničkim postupcima (distorzija glasa i zamagljivanje lica) obezbijediti tajnost identiteta osobe koja daje izjavu pod uslovom anonimnosti.

(c) Dokumenti označeni kao tajni mogu se objaviti ako se, poslije pažljivog razmatranja, utvrdi da potreba javnosti da zna ima prevagu nad razlozima kojima se opravdava tajnost.

7.2 Djelatnost tajnih službi

Aktivnosti novinara i izdavača u tajnim službama nespojivi su sa ulogom medija u društvu i njihovim prestižom. Informacije tajnih službi ne smiju se dovoditi u vezu sa pravom novinara na profesionalnu tajnu.

Smjernice za Načelo 8

8.1 Pravo na privatnost

(a) Novinar ne smije da zadire u privatni život neke osobe i izvještava o njemu bez dozvole te osobe. Međutim, odavanje određenih elemenata privatnog života neke osobe je dozvoljeno u mjeri u kojoj je to neophodno kako bi se na adekvatan i precizan način izvijestilo o pitanjima od javnog interesa..

Svi ljudi imaju pravo na dostojanstvo koje novinar ne smije proizvoljno narušavati u ime prava javnosti da zna. Ovo se posebno mora imati u vidu kada su u pitanju osobe koje su, protivno svojoj volji, postale učesnici informativno vrijednih događaja (nesreće, razne vrste sukoba...).

(b) Izvještavanje o privatnom životu neke osobe može biti opravdano samo u slučajevima od posebnog javnog interesa. Takvi slučajevi su, na primjer, radnje koje ugrožavaju zdravlje i

bezbjednost građana i društva (kriminalne i terorističke radnje, korupcija, itd.). Izvještavanje o privatnom životu neke osobe, opravdano je i ako se time sprječava da javnost bude zavedena izjavom ili postupkom nekog pojedinca, kao, recimo, u slučaju kada neka osoba radi određene stvari u privatnom životu, a javno ih osudjuje.

Kada izvještava o aspektima privatnosti koji su od posebnog interesa za javnost, novinar ne smije preći granicu povodeći se za senzacionalizmom, morbidnom radoznalošću, voajerizmom ili željom da se neko izvrgne poruzi ili da se unizi nečije dostojanstvo.

Novinar može da objavi zapis nečijeg lika i glasa bez traženja i dobijanja dozvole ako se to tiče osobe, pojave ili događaja od interesa za javnost, naročito ako se odnosi na nosioca javne funkcije, a objavljivanje je važno s obzirom na činjenicu da ta osoba obavlja tu funkciju.

(c) Kada je narušavanje privatnosti opravdano ili neizbježno, izvještavanje treba ograničiti na one detalje koji su od suštinske vrijednosti za javnost, čime se minimalizuje šteta koja može biti pričinjena nečijem dostojanstvu i ugledu.

Novinar može da koriste snimke sigurnosnih kamera ili druge autentične video i audio zapise koji se tiču onih aspekata nečijeg privatnog života koji ima veze sa javnim interesom, pod uslovom da je to jedini način da javnost uvjeri u tačnost onoga što govori, a posebno ako onaj na koga se izvještavanje odnosi osporava navode novinara.

(d) Žrtve nesreća ili zločina imaju pravo na posebnu zaštitu svojih imena. Nije uvijek pravilo da se otkrije identitet žrtve radi toga da bi javnost bolje razumjela nesreću ili zločin. Izuzeci se mogu tolerisati ako je dotična osoba javna ličnost ili u slučaju posebnih okolnosti. Posebne okolnosti mogu biti ako se žele preduprijeti glasine i spekulacije o identitetu žrtava nesreća.

Novinari bi, prije objavljivanja imena žrtava nasilja ili nesreća, trebalo da provjere da li je o tome obaviještena njihova najuža porodica, i da tek nakon toga, eventualno, objave identitet.

Prije objavljivanja fotografija sa mjesta nesreća ili bilo kakvog nasilja treba dobro procijeniti da li postoji javni interes za otkrivanjem identiteta žrtava ili prikazivanjem šokantnih prizora (leševi, lokve krvi, rane, lomovi i sl.). Prikazivanje šokantnih prizora može biti opravdano jedino namjerom da se skrene pažnja na posljedice nekog društveno krajnje neprihvatljivog ponašanja (npr. terorizma).

(e) Kada su u pitanju članovi porodice i drugi ljudi koji su indirektno pogodjeni nesrećom ili koji nemaju ništa sa zločinom i nesrećom, mora se biti krajnje obazriv pri objavljivanju njihovih imena i slika.

(f) Privatne adrese ljudi uživaju posebnu zaštitu. Posebnu zaštitu uživaju i jedinstveni matični brojevi sa ličnih isprava, kao i privatni telefoni.

(g) Fizičke ili mentalne bolesti, kao i povrede, pripadaju sferi privatnosti pogodjenih osoba. Iz obzira prema takvim osobama i članovima njihovih porodica, u takvim slučajevima mediji ne treba da objavljuju imena i fotografije, i treba da izbjegavaju omalovažavajuće izraze da bi

opisali bolest i patnju. Tako se treba vladati čak i kada su pomenuti izrazi u svakodnevnoj upotrebi.

(h) Izvještavanje o samoubistvima od novinara zahtijeva krajnju uzdržanost i odmjerenu. U takvim situacijama ne treba objavljivati imena i detaljan opis okolnosti u kojima se samoubistvo desilo. Izuzeci su opravdani samo ako je to od izuzetnog interesa za javnost.

(i) Izvještaj je neadekvatno senzacionalan ako se osoba na koju se on odnosi tretira kao objekat. Ovo se naročito tiče slučajeva kada izvještaji o osobama koje umiru, fizički ili mentalno pate, prevazilaze interes javnosti i potrebu publike za informacijom.

(j) Prihvatljiva granica, prilikom izvještavanja o nesrećama i prirodnim katastrofama, je ona koja znači poštovanje prema patnji žrtava i osjećanjima članova njihovih porodica. Žrtve nesreće ne smiju se dovesti u situaciju da po drugi put pate zbog prikazivanja u medijima.

8.2 Medicinska istraživanja i terapija

(a) Izvještaji o navodnim uspjesima ili neuspjesima medicinskih ili farmaceutskih istraživanja u borbi protiv ozbiljnih bolesti zahtijevaju obazrivost i povećan osjećaj odgovornosti. Stoga, ni tekst, ni prezentacija, ne treba da obuhvate bilo šta što bi moglo da podgrije neosnovane nade bolesnima i članovima njihovih porodica u mogućnost izlječenja u dogledno vrijeme, ako to nije u skladu sa stvarnim stanjem medicinskih istraživanja. Nasuprot tome, kritički intonirani ili jednostrani izvještaji ne bi trebalo da dovedu ozbiljno bolesne osobe u situaciju koja povećava njihovu nesigurnost i dodatno podstiče sumnju u moguću uspješnost terapijskih mjera.

(b) Kada izvještava o aktivnostima samozvanih iscjelitelja i nadriljekara, novinar mora iskazati posebnu dozu razložne sumnje i uzdržanosti.

(c) Izvještavajući o širenju zaraznih i drugih bolesti, novinar mora imati u vidu činjenicu da pravo na proglašavanje epidemija ima samo za to nadležan državni organ.

Smjernice za Načelo 9

a) Mediji su obavezni da postupaju u skladu sa načelima Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djece i da sa posebnom pažnjom istražuju informacije koje zadiru u interese djece. U skladu sa tim, ni jedno dijete ne smije biti izloženo medijskom miješanju u njegov privatni i porodični život, dom ili ličnu prepisku, kao ni napadima na njegovu čast i ugled.

b) Mediji su obavezni da iskažu poseban obzir kada izvještavaju o maloljetnicima, posebno ako su maloljetnici žrtve bilo koje vrste porodičnog, vršnjačkog ili drugog nasilja. Nedopustivo je objavljivanje fotografija djece žrtava nasilja kao i otkrivanje njihovog identiteta.

c) Mediji su obavezni da iskažu poseban obzir kada izvještavaju o maloljetnicima za koje se sumnja da su umiješani u protivzakonite radnje, poštujući načelo prezumcije nevinosti,

izbjegavajući senzacionalizam. Nedopustivo je objavljivanje fotografija maloljetnika osumnjičenih za krivična djela kao i otkrivanje njihovog identiteta.

d) Nedopustiva je svaka medijska zloupotreba djece kojom se izlažu poniženju zbog nekog oblika patnje kao što je siromaštvo ili neprihvatljivo ponašanje i činjenje odraslih.

Smjernice za Načelo 10

10.1. Izvještavanje o zločinu, istrazi i sudskim postupcima

(a) Izvještaji o istrazi i sudskim slučajevima služe da na pažljiv način obavijeste javnost o zločinu, krivičnom gonjenju i sudskoj presudi. Pretpostavlja se da je osoba nevinna sve dok sud ne dokaže suprotno, čak i ako je on/ona priznala krivicu. Čak i u slučajevima kada je krivica očigledna za javnost i ne ugrožavajući pravo novinara da tačno izvijesti o pitanjima od javnog interesa, optužena osoba ne može se predstavljati krivom u okviru sudske procjene sve do donošenja presude

(b) Portretisanje ličnosti kojim se prejudicira njen karakter, kao i optužbe na njegov/njen račun narušavaju ustavni princip zaštite ljudskog dostojanstva, i to pravilo takodje važi za one koji mogu biti proglašeni kriminalcima. Cilj izvještavanja iz sudnice ne smije biti da se okrivljeni kazni sa društvenog aspekta, tako što će mediji biti korišćeni kao "stub srama".

(c) Kada medij počne da izvještava o određenom krivičnom slučaju, mora ga pratiti i u kontinuitetu izvještavati o njemu. Kada medij izvještava o optuženom čije je ime naveo ili je ono poznato širem krugu javnosti, mora da informiše i o eventualnoj oslobadjajućoj presudi ili ublažavanju optužbe. Ovo se tiče i slučajeva odustajanja od istrage.

(d) Kritika i komentar u vezi određenog slučaja moraju se jasno razlikovati od izvještavanja o sudskoj proceduri.

(e) Mediji ne smiju da otkrivaju identitet žrtava seksualnog nasilja ili da objavljuju materijal koji bi mogao da doprinese otkrivanju njihovog identiteta. Drugačije se može postupati samo ako su žrtve saglasne da im se otkrije identitet ili ako zakon ovlašćuje medije da to učine.

(f) Mediji bi, generalno gledano, trebali da izbjegavaju objavljivanje identiteta rođaka ili prijatelja optuženih ili osuđenih za zločin. Drugačije se može postupati ako je to neophodno za kompletno, pravično i tačno izvještavanje o zločinu ili zakonskom postupku.

(g) Kada se izvještava o istrazi i krivičnom sudskom postupku protiv mladih osoba i njihovom pojavljivanju na sudu, mediji moraju biti posebno obazrivi, imajući u vidu budućnost takvih osoba. Ovo se takodje odnosi i na mlade koji su žrtve zločina.

10.2 Izvještavanje o nasilju

Izvještavajući o stvarnom ili prijetećem činu nasilja, mediji treba da pažljivo odvagaju interes javnosti za informacijom i interes žrtava i drugih ljudi koji su uključeni. U takvim slučajevima treba se posebno truditi da izvještavanje bude nepristrasno, i ne smije se dozvoliti da medij postane instrument kriminalaca. Mediji ne treba da samoinicijativno pokušavaju da posreduju između policije i kriminalaca. Ne smiju se intervjuisati izvršioци nasilnih radnji, ukoliko nije apsolutno neophodno pokriti događaj korektno i nepristrasno u višem interesu javnosti.

10.3. Koordinacija sa vlastima / "restrikcije" vijesti

U principu, mediji ne prihvataju "restrikcije" vijesti. Koordinacija između medija i policije moguća je samo u slučajevima kada novinari svojim činjenjem ili nečinjenjem mogu pomoći da se zaštiti ili spasi život i zdravlje žrtve i drugih uključenih osoba. Mediji će, po zahtjevu policije, uvesti djelimični ili kompletni embargo na vijesti na određeno vrijeme u cilju rješavanja zločina, ako je zahtjev uvjerljivo opravdan.

Smjernice za Načelo 11

11.1 Pozivi i pokloni

Sloboda odlučivanja i nezavisnog procjenjivanja medija i njihovih uredništava biće ugrožena u slučajevima prihvatanja poziva i poklona koji premašuju uobičajeni nivo društvenih kontakata li koji su neophodni za njihov profesionalni rad. Treba izbjegavati čak i stvaranje utiska da prihvatanje poziva i poklona može ugroziti slobodu odlučivanja medija i njihovih uredništava. Novinari, stoga, ne treba da prihvataju nikakva plaćanja, nadoknadu troškova, popuste, donacije, besplatna ljetovanja, poslovna putovanja, poklone ili bilo koje druge beneficije koje bi mogle da nanesu štetu njihovom profesionalnom kredibilitetu, kao i reputaciji medija za koji rade. U slučaju prihvatanja bilo kakvih beneficija Novinar neće prihvatiti bilo kakvu beneficiju bez prethodne saglasnosti glavnog urednika ili direktora medija u kojem radi.

11.2. Pritisak ili uticaj

Novinari ne smiju prikriti ili iskriviti informacije koje javnost ima pravo da zna zbog pritiska ili uticaja njihovih oglašivača ili drugih lica koja imaju poslovni, politički ili zastupnički interes u datoj medijskoj kući.

11.3. Podjela funkcija

Ako novinar ili izdavač obavljaju i neku drugu funkciju uz novinarski posao, na primjer u vladi, organima javne uprave ili preduzeću, oni moraju strogo voditi računa da odijele te funkcije. Isti princip važi i ako je u pitanju obrnut slučaj. Treba stalno imati na umu da sukob interesa nanosi štetu poziciji medija.

11.4. Razlika između informativnog sadržaja i reklama

Reklame, novinske strane ili programi koje plaćaju sponzori, moraju se jasno razlikovati od informativnog sadržaja i moraju biti tako kreirane i predstavljene da ih čitalac/slušalac/gledalac prepozna kao takve. Novinar ne smije da se bavi reklamno-propagandnim poslovima.

11.5. Materijal namijenjen za odnose sa javnošću

Kredibilitet medija kao izvora informacija iziskuje posebnu pažnju kada se radi o materijalu namijenjenom za odnose sa javnošću i o reklamnim sadržajima. Tekstovi, tv i radio prilozima ili programi koji se odnose na preduzeća, njihove proizvode, usluge ili događaje u vezi sa preduzećima ne smiju da prekorače granicu prikrivene reklame. Rizik da se to učini naročito je veliki ako priča prevazilazi opravdani interes javnosti ili interesovanje publike za tu informaciju. Ovo se također odnosi na reklamne tekstove, fotografije, i ilustracije koji nijesu prošli uredjivačku obradu.

11.6 Sukob interesa

Ekonomski interesi vlasnika medija, editors and journalists u određenim preduzećima ili politički interesi u određenim političkim partijama ne smiju dovesti do dezinformisanja ili neobjavlivanja informacija od javnog interesa.

11.7 Transparentnost medijskih interesa

Sve medijske kuće moraju osigurati transparentnost svojih vlasničkih struktura i ekonomskih interesa.

Smjernice za Načelo 12

12.1. Solidarnost

Novinari treba da budu solidarni i štite međusobno svoja prava bez obzira na razlike u političkim ili drugim uvjerenjima.

12.2. Originalnost

Novinar ne smije koristiti tuđi tekst, ideje i slike bez odgovarajućeg navođenja i pripisivanja izvoru.

Ove smjernice nijesu definitivne, već se mogu doradjivati u skladu sa etičkim dilemama koje bude donosila praksa. Samoregulatorno tijelo koje će brinuti o poštovanju Kodeksa novinara Crne Gore biće ovlašćeno da, u duhu opštih etičkih normi Kodeksa, predlaže nove smjernice ili dopunu postojećih.